

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6

การจัดสรรกำไร โดยตั้งสำรองตามกฎหมายและสำรองอื่น

แนวคิด

เมื่อบริษัทดำเนินงานมาแล้วมีผลกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิก็ตาม จะโอนเข้าบัญชีกำไรสะสมแล้วกำไรสะสมจะถูกจัดสรรเพื่อจ่ายเป็นเงินปันผลหรือนำไปตั้งสำรองตามกฎหมายและสำรองอื่นๆ การจ่ายเงินปันผล จะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิพิเศษหรือหุ้นสามัญในเรื่องเงินปันผลซึ่งจำแนกได้ 4 ชนิด มีวิธีคำนวณเงินปันผลต่างกัน การแสดงในสมุดแยกประเภททั่วไป ส่วนงบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้นแสดงในรูปของรายงาน จะแสดงถึงการเพิ่มกำไรสะสมด้วยกำไรสุทธิประจำปี และลดยอดกำไรสะสมด้วยการจ่ายเงินปันผลและจัดสรรสำรองต่างๆ

สาระการเรียนรู้

2. การตั้งสำรองต่าง ๆ
3. การจ่ายเงินปันผล
4. การแสดงบัญชีกำไรสะสม
5. การจัดทำบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายและจัดสรรกำไรสะสมได้
2. อธิบายและตั้งสำรองต่าง ๆ ได้
3. อธิบายและจ่ายเงินปันผลได้
4. อธิบายและแสดงบัญชีกำไรสะสมได้
5. อธิบายและจัดทำบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้นได้

การจัดสรรกำไรสะสม

การจัดสรรกำไรสะสม คือ การแบ่งกำไรสะสมให้แก่ผู้ถือหุ้นในรูปของเงินปันผล และตั้งสำรองตามที่กฎหมายกำหนด ถ้ามีเหลือก็จะตั้งเป็นสำรองต่าง ๆ กำไรสะสมที่เหลือก็จะสะสมไว้ปีต่อไป บริษัทจะจัดสรรกำไรสะสมได้ต้องมียอดเครดิตในบัญชีกำไรสะสม แม้ว่าบริษัทจะมีผลขาดทุนจากการดำเนินงานในปีปัจจุบันก็ตาม บริษัทอาจจ่ายเงินปันผลได้ ถ้าบริษัทมีกำไรสะสมยกมาจากปีก่อนเป็นจำนวนเพียงพอการจัดสรรกำไรสะสมจึงเป็นการกันกำไรสะสมไว้เพื่อ

1. การตั้งสำรองต่าง ๆ
2. การจ่ายเงินปันผล

การตั้งสำรองต่างๆ

สำรอง (RESERVE) คือ จำนวนเงินที่กั้นออกจากบัญชีกำไรสะสม เพื่อดังเป็นสำรองต่าง ๆ ซึ่งจำแนกตามวัตถุประสงค์ได้ 3 ประเภท คือ

1. การตั้งสำรองตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ทุกครั้งที่มีการประกาศจ่ายเงินปันผลต้องจัดสรรสำรองตามกฎหมายอย่างน้อยหนึ่งในสี่สิบส่วนของกำไรสุทธิ จนกว่าทุนสำรองนั้นจะมีจำนวนถึงหนึ่งในสิบของจำนวนทุนของบริษัท หรือมากกว่านั้นแล้วแต่จะกำหนดไว้ในข้อบังคับของบริษัท (ตั้งสำรองร้อยละ 5 ของกำไรสุทธิประจำปีจนกว่าจะครบร้อยละ 10 ของทุนจดทะเบียน)
2. การตั้งสำรองตามข้อผูกพัน ซึ่งตามมติของคณะกรรมการบริษัทให้จัดสรรกำไรสะสมส่วนหนึ่งไว้เป็นสำรองตามข้อตกลงของเจ้าหนี้ เช่น สำรองเพื่อไถ่ถอนหุ้นกู้ สำรองเพื่อไถ่ถอนหุ้นบุริมสิทธิ
3. การตั้งสำรองตามนโยบาย ซึ่งตั้งตามนโยบายของคณะกรรมการบริษัทให้จัดสรรกำไรสะสมส่วนหนึ่งเพื่อวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน เช่น สำรองเพื่อรับผลขาดทุนในภายหน้าสำรองเพื่อการขยายงาน สำรองเพื่อรักษาระดับเงินปันผล

การจ่ายเงินปันผล

เงินปันผล (DIVIDENDS) คือ เงินจากผลกำไรที่บริษัทได้มาจากการดำเนินงานซึ่งจ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นตามส่วนที่ผู้ถือหุ้นได้ส่งใช้ค่าหุ้นแล้ว โดยการจ่ายเงินปันผลมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ต้องมีมติที่ประชุมใหญ่จึงจะประกาศจ่ายเงินปันผล
2. จะจ่ายเงินปันผลได้เมื่อบริษัทมียอดเครดิตในบัญชีกำไรสะสมแม้ว่าปีใดจะเกิดขาดทุนก็ตาม ก็สามารถประกาศจ่ายเงินปันผลได้ ถ้ากำไรสะสมปีก่อน ๆ มีจำนวนเงินเพียงพอ
3. การจ่ายเงินปันผลต้องคิดตามส่วนที่ได้ส่งใช้ค่าหุ้นแล้วในหุ้นหนึ่ง ๆ เว้นแต่จะ
ได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นในเรื่องหุ้นบุริมสิทธิ

การจ่ายเงินปันผล

4. การประกาศจ่ายเงินปันผลทุกครั้ง ต้องจัดสรรกำไรสะสมไว้เป็นทุนสำรองตามกฎหมายร้อยละ 5 ของกำไรสุทธิจนกว่าจะมีทุนสำรองร้อยละ 10 ของทุนจดทะเบียนหรือมากกว่า แล้วแต่จะตกลงเป็นข้อบังคับของบริษัท ในกรณีที่มีส่วนเกินมูลค่าหุ้น กฎหมายให้ถือส่วนเกินมูลค่าหุ้นเป็นส่วนหนึ่งของทุนสำรองตามกฎหมายด้วย
5. การประกาศจ่ายเงินปันผลต้องโฆษณาในหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งสองครั้งเป็นอย่างน้อย หรือส่งจดหมายไปยังผู้ถือหุ้นทุกคน
6. คณะกรรมการอาจตกลงให้จ่ายเงินปันผลระหว่างกาลเป็นครั้งคราวก็ได้ ถ้ามีกำไรพอสมควรที่จะจ่ายก่อนกำหนดจ่ายเงินปันผลประจำปี
7. เงินปันผลที่ค้างจ่ายจะคิดดอกเบี้ยจากบริษัทไม่ได้

การจัดทำงบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น

งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น ตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 หมายถึง การแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของรายการต่าง ๆ ที่จัดอยู่ในส่วนของผู้ถือหุ้น ได้แก่ ทุนจดทะเบียนและเรียกชำระ ส่วนเกินมูลค่าหุ้น ส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ และกำไรสะสม เป็นต้น โดยในแต่ละรายการในส่วนของผู้ถือหุ้นจะมีการแสดงจำนวน ณ วันต้นงวดรายการ เพิ่มขึ้นและลดลงในระหว่างงวดและจำนวน ณ วันสิ้นงวด รวมทั้ง การจ่ายเงินปันผลและการตั้งสำรองต่าง ๆ จะต้องหักออกจากกำไรสะสมด้วย เป็นงบที่ แสดงรายละเอียดของกำไรสะสม เช่นเดียวกับบัญชีกำไรสะสม เพราะแสดงถึงการ เปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น ประกอบด้วยรายการต่อไปนี้

การจัดทำงบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น

2. รายได้และค่าใช้จ่ายสำหรับแต่ละรายการของงวดที่รับรู้โดยตรงไว้ในส่วนของผู้ถือหุ้นตามข้อกำหนดของมาตรฐานการบัญชีฉบับอื่น โดยให้แสดงยอดรวมของรายการเหล่านั้นด้วย
3. ยอดรวมของรายได้และค่าใช้จ่ายสำหรับงวดซึ่งเป็นผลรวมของรายการตามข้อ 1 และข้อ 2 พร้อมทั้งแสดงจำนวนที่จัดสรรให้กับผู้ถือหุ้นบริษัทใหญ่และผู้ถือหุ้นส่วนน้อยแยกจากกัน
4. ผลสะสมของการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีและการแก้ไขข้อผิดพลาดที่มีต่อแต่ละรายการในส่วนของผู้ถือหุ้นตามข้อกำหนดของมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 8 เรื่องนโยบายบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชีและข้อผิดพลาด